

ABDULLAH SALÂHÎ'NİN HAZRETİ HASAN VE HÜSEYİN'İ ÖVGÜSÜ: HİLYE-İ HASANEYN

Fatih SONA*

Özet

Hilye, edebî tür olarak Hz. Muhammed'in fiziki ve ruhi özelliklerini anlatan eserlere verilen addır. Hilye, Hz. Muhammed'le birlikte diğer peygamberler, dört halife, İslam büyükleri ve tarikat önderleri için yazılmıştır. Abdullah Salâhî, 1705 yılında Rumeli'deki Gölükesriye'de dünyaya gelmiştir. Abdülazîz Efendi'nin oğludur. İlk tahsilini memleketinde devam ettikten sonra İstanbul'a gelmiştir. Burada çeşitli devlet görevlerinde bulunmuştur. Vezir-i azam Hekimoğlu Ali Paşa'nın yanına kâtip olarak girmiş, sonra divan efendisi olmuştur. Onunla birlikte Bosna'ya gitmiştir. Bu arada Edirne'de bulunan Cemâlettin Uşşâkî'ye intisap etmiştir. Hekimoğlu Ali Paşa ile Mısır'a gitmiştir, belli bir zaman sonra İstanbul'a dönmüştür. Edirne'den İstanbul'a gelen Cemâlettin Uşşâkî'nin yanında manevi olgunlaşmasını tamamlamıştır. Abdullah Salâhî, İstanbul'da şeyhlik yapmış, 1783'te vefat etmiştir. Cenazesi uzun yıllar şeyhlik yaptığı Tahir Ağa Tekkesi'ne defn edilmiştir. Salâhî, yüzden fazla kitap yazmıştır. Kendisi şairdir. Abdullah Salâhî'nin Hilye-i Hasaneyn adlı mesnevi tarzında bir eseri vardır. Eser 421 beyit uzunluğundadır ve 1740 yılında yazılmıştır. Şair, hilyeyi ikiye ayırmış, önce Hz. Hasan'ı sonra ise Hz. Hüseyin'i anlatmıştır. Ayrıca onların şehit olmalarını hikâye etmiştir. Bundan dolayı yaşadığı ızdırap ve üzüntüyü tasvir etmiştir. Eser, aruzun "fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün" vezniyle yazılmıştır. Bu makalede Abdullah Salâhî'nin hayatından bahsedilmiş, ardından eseri incelenmiş, bu esere göre Hz. Hasan ve Hüseyin'in özellikleri üzerinde durulmuş, sonunda da eserin tenkitli metni verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hilye, Abdullah Salâhî, Hazreti Hasan, Hazreti Hüseyin

ABDULLAH SALÂHÎ'S PRAISE'S OF THE SAINT HASSAN AND HUSSEIN: HİLYE-İ HASANEYN

Abstract

Hilye is the name given as literary term to works that describe the physical and psychological features of the Prophet Mohammed. Hilye is written for the Prophet Mohammed and other Prophets, the Four Caliphs, great people of Islam and leaders of observances. Abdullah Salahi was born in 1705 in Golukesriye of Roumelia. He was the son of Abdulaziz. He received his first education in his own country, he arrived in Istanbul later. He performed various state duties here. He started working as a clerk in the office of Veziri Azam Hekimoğlu Ali Pasha and then he became the master of council. He went to Bosnia with him. Meanwhile,

* Dr., Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara/Türkiye, fatihsona@yahoo.com

he became the member of the religious order of Cemalettin Ussaki in Edirne. He went to Egypt with Hekimoğlu Ali Pasha and he returned to Istanbul. He completed his spritual maturation near Cemalettin Ussaki who had come to Istanbul from Edirne. Abdullah Salahi became the sheikh in Istanbul and died in 1783. He was burried in Tahir Aga's Lodge where he performed his sheikh duty for many years. Salahi wrote more than a hundred books. He was also a poet. Abdullah Salahi has a work titled as Hilye-i Hasaneyn in mesnevi style. This work was 421-couplets long and was written in 1740. Poet divided the Hilye in two parts and he narrated first Saint Hassan and then Saint Hussein. In addition, he described their martyrdom. So he had depicted his anguish and sorrow. The work was written in the rhythm of "fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün" of aruz. In this article, the life of Abdullah Salahi was mentioned and then his work was examined and the characteristics of Saint Hassan and Saint Hussein were focused. Finally, the critique of that work was given.

Keywords: Hilye, Abdullah Salahi, Saint Hassan, Saint Hussein

Giriş

Hilye kelime anlamı olarak "süs, ziynet, cevher, yüz güzelliği, güzel sıfatlar" gibi anlamlara gelmekle birlikte, terim anlamı olarak Hz. Peygamberin yaradılışını, fiziksel ve ruhi özelliklerini anlatan eserlere denmektedir. Edebiyattaki hilyeler, şemâillerden, şemâiller ise hadis-i şeriflerden doğmuştur. Şemâil ismi verilen bu eserler Osmanlı Türkleri zamanında büyük bir gelişme göstermiş, bu konuda birçok eserler verilmiştir. İlk başlarda sadece Hz. Peygamber hakkında yazılan hilyeler, zamanla diğer peygamberler, dört halife, Hz. Peygamberin yakınları, din ve tasavvuf büyükleri gibi farklı kişiler hakkında da yazılmaya başlamışlardır. Bunlar da Hilye-i Enbiyâ, Hilye-i Çâr-yâr-ı Güzîn, Hilye-i Aşere-i Mübeşşere, Hilye-i Hasaneyn, Hilye-i Evliyâ, Hilye-i Mevlânâ şeklinde ifade edilerek Hz. Peygambere yazılan hilyelerden ayırt edilmektedir. Hilyeler şiir ve düzyazı olarak yazılabildikleri gibi karışık olanlar da vardır. Eski Türk Edebiyatında yazılmış hilyelerin en meşhuru Hilye-i Hâkânî'dir. Bu eserden sonra hilye türü eserlerin yaygınlaştığı görülmeye başlanmıştır. (Mermer, 2005: 40-42; Uzun, 1998: 44-47; Güngör, 2000:1-70; Güngör, 2003: 185-196). Hz. Peygamberin torunları olan Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin hakkında yazılanlara yukarıda ifade edildiği gibi Hilye-i Hasaneyn denmektedir.

Abdullah Salâhî ve Eseri

Abdullah Salâhî H.1117/M.1705 yılında Rumeli'deki Gölükesriye'de dünyaya gelmiştir. Abdülazîz Efendi'nin oğludur. Yirmi yaşına kadar memleketinde tahsiline devam etmiş, ondan sonra İstanbul'a gelmiştir (Vassâf, 2006: 430, Süreyya, 2006: 83). İstanbul'da hem ilim tahsil etmiş, hem de devlet hizmetine girmiştir. Burada vezir-i azam Hekimoğlu Ali Paşa, Salâhî'yi kendisine kâtip yaparak yanına

almış; sonra da kendisini mektupçu ve divan efendisi yapmıştır (Uzunçarşılı, 1988: 619). H.1148 yılında Avusturyalılar'ın Bosna üzerine yüklendikleri sırada orada Ali Efendi ile birlikte devlet için hizmetlerde bulunmuştur. Bu sırada Edirne'ye bir ara giderek Cemâleddin Uşşâkî'ye intisap eylemiştir (Uzunçarşılı: 1999: 57). Salâhî, Hekimoğlu Ali Paşa ile Mısır'a gitmiş, daha sonra İstanbul'a dönmüştür. Bu sırada önceden Edirne'de tanıştığı Cemâleddin-i Uşşâkî de İstanbul'a gelmiştir. Böylece onun yanında manevi olgunlaşmasını tamamlamaya başlamıştır. Bu sırada şeyhi onu kızı ile evlendirmiştir. Salâhî'nin bu evliliğinden iki çocuğu olmuştur (Akkuş, 1998: 21, Vassâf, 2006: 430). M.1750 yılında şeyhi Cemâleddin Uşşâkî vefat edince Savaklar'da onun dergahına devam etmiş, M.1764 yılında ise Tâhir Ağa Tekkesi'nin şeyhi olmuştur. M.1782 yılında büyük yangında bu tekke yanmış; Salâhî, Cemâleddin Uşşâkî'nin dergahına geri dönmüştür. (Fatin, 2010: 266). H. 1197 yılında Muharrem ayının yirmidokuzuncu Cuma günü (5 Şubat 1783) vefat etmiştir (Vassâf, 2006: 432). Salâhî'nin cenazesi, vefat ettiği Eğrikapı'daki Cemâleddin Uşşâkî tekkesinden alınarak, uzun yıllar şeyhlik yaptığı Tâhir Ağa Tekkesi'nin haziresine defn edilmiştir. Salâhî'nin kabri çeşitli zamanlarda çıkan yangınlarda zarar görmüş, bu vesileyle birçok defa tamir edilmiştir (Akkuş, 1998: 40). Salâhî'nin telif, tercüme ve şerh olmak üzere manzum ve mensur yüze yakın eseri bulunmaktadır. Kendisi şairdir (Süreyya, 1996: 84, Akkuş, 1992: 132).

Bu eserlerinden birisi de Hilye-i Hasaneyn'dir. Salâhî'nin bu eseri, mesnevi nazım şekliyle ve aruzun "fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün" vezniyle yazılmıştır. Eser, 421 beyitten oluşmaktadır.

Salâhî, bu eserini yazarken kendisinden önce üç şairden etkilendiğini belirtmektedir. Bu şairler Mehmed Hâkânî1, Cevrî2, ve Neşâti3'dir.

Naôm-ı ÖâûÂni'ye revnaú-efzÀ
Olup ol dürr-i girÂn-úadr ü bahÀ

ÇÂr-yÂrın daði Cevrî merôým
Eylemiş ôilyelerini manôým

Bulmuş ol daði anî ile şeref
Olmuş aúrÂnına cümle eşref

EnbiyÀ ôilyelerin bâ-tekrim
Úılmış anı da NeşÂùî tanôim
126, 130-1324

Salâhî, Hz. Hasan ve Hüseyin'in peygamberin torunu oldukları halde, kendi zamanına kadar kimsenin onların hilyesini yazmadığını, Seyyid Hâşim isimli bir dostunun tavsiyesiyle bu işe başladığını ifade etmektedir:

Dedi bu óÀlime bir óÀldÀşım
ŞürefÀdan yine Seyyid ÓÀşım

Erdi bir òÀtura-i naúd-i güher
Úaādın èÀlemde eâer ise eger

Gül-i eşkÀl-i imÀmeyn-i saèid
Olmamış gülşen-i naôm içre bedid

Yaèni sulûÀn Óasan ile Óüseyin
K'oldular rÀh-ber-i ehl-i yaúin

Dürr-i evâÀflarını bÀ-taèòim
Eyle zibende-i silk-i tanòim 140-144

Şair, bu hilyeye başlarken mürşidi Cemâleddin UşşâkîS'nin himmeti, yardımı ve duasını almıştır:

Daòì ol reh-ber-i rÀh-ı dînîñ
Mürşidim yaèni CemÀle'd-din'iñ

Himmet-i luûf-ı şerîfiyle hemÀn
Başladım naôma bi-úadrü'l-imkÀn 149-50

Salâhî, Hilye-i Hasaneyn isimli eserini H. 1153/M. 1740 yılında tamamlanmıştır:

Biñ yüz elli üçe vardıúda tamÀm
Oldu bu naôm edüben òatm-i kelÀm 420

Salâhî, hilyeye Allahu Teâlâ'nın övgüsüyle başlamıştır. Ona yalvarmakta, isyanlarından tevbe etmekte, kendisini affetmesini istemektedir:

Baúma èiäyÂnıma sen eyle meded
Kerem eyle baña ey ferd ü âamed 37

Münâcâttan sonra şair, na't yazmış, burada Hz. Muhammed'i övmektedir. Ona yüzbin salevat getirmekte, ondan şefaah istemektedir:

Sırr-ı pÂkine CenÂb-ı èallÂm
Nice yüz biñ âalevÂt ile selÂm 106

Salâhî, bundan sonra kitabını yazmasının sebebini bildirmiştir. Şair, hilyeyi ikiye ayırmış, önce Hz. Hasan'ı sonra ise Hz. Hüseyin'i anlatmıştır. Biz de Hilye-i Hasaneyn'e göre Hz. Hasan ve Hüseyin'i burada değerlendirmeye çalışacağız. Salâhî'ye göre Hz. Hasan'ın vücudu beyaz idi, onu gören kederlerinden kurtulurdu:

Eylemiş yaèni CenÂb-ı ÖallÂk
Reng-i rÿyını beyÂø u berrÂú 167

Hz. Hasan'ın alnı açıktı. Yüzü nurluydu. Onun şekli çok güzeldi. Güzelliğine ne ay ne güneş benzer olamazdı. O güzel yüzlü ve şirin sözlüdü:

Yaèni àÂyetle güzel yüzlü idi
Ki güler yüzlü şirin sözlü idi 188

Hz. Hasan'ın gözleri siyahtı. Kaşları ince, uzun ve açıktı. Kirpikleri sık ve uzundu. Kulakları küçük ve güzeldi. Vücudu çok ağır değildi, hafifti. Ancak kuvvetliydi, kerem sahibiydi:

Lik àÂyet ile úuvvetli idi
Kerem ıssı ulu devletli idi 229

Hz. Hasan'ın boyu normaldi. Orta boylu diye tarif edilirdi. Eđer yürüyecek olsa melekler ona kıyam ederlerdi:

Yaèni bÂ-úÂmet-i mevzÿn u laúif
Orta boylu diye olmuş taèrif 232

Hz. Hasan kırk yedi yaşında zehir ile şehit edilmiştir. Salâhî, bed-baht olan Yezid'e binlerce lanet etmektedir. Peygamber ve velilerin imtihanının çok büyük olduğunu ifade etmektedir:

Úırú yedi sÂle erince o saèid
Oldu zehr-Âb-ı semÿm ile şehid 240

Yaèni rubÂh-ı Yezid-i bed-baòt
Ola melèÿne hezÂrÂn laènet 251

Salâhî, bundan sonra “sıfât-ı hilye-i Hazret-i İmâm Hüseyin” başlığı altında Hz. Hüseyin’in özelliklerini anlatmaktadır. Hilyeye göre Hz. Hüseyin parlak, beyaz simalıydı, nur yüzünü kaplamıştı. Hz. Hüseyin’in alını genişti. Yüzü güneş, alını ay gibiydi:

Yaèni öüsniyle CenÂb-ı feyyÂø
Eylemiş vech-i cemilini beyÂø

Nÿr-ı vechini görenler dediler
O şehiñ pes yüzü gün alını úamer

ÓÂâılı öÿb u laùif idi úatî
Şekl-i öüsünde olan her ciheti 265, 276, 285

Hz. Hüseyin’in gözleri siyahtı. Gözlerinin beyazı berraktı. Gözbebekleri sonsuzluk suyu olan âb-ı hayat gibiydi. Göğsü geniş ve enliydi. Hikmetli sırlar göğsünde saklıydı. Göğsü, gizli sırların hazinesinin kaynağıydı:

N’ola âadrında olursa vüsèat
O idi medfen-i sırr-ı óikmet 314

Hz. Hüseyin’in omuzları iri, kocamandı. Onların heybetinden düşmanları korkardı, titremeye tutulurdu. Elleri güçlü, kuvvetli ve uzundu. İnsanlara iyilik etmeye çalışırdı:

Desti àÂyet ile úuvvetli idi
Bir kerem âÂóibi devletli idi 330

Parmakları ince ve uzun şekilliydi. Her bir parmağı düşmanların gözüne kızgın bir demir gibiydi:

Ki kerÂmet ile her parmaàî āan
Düşmeniñ gözine bir mildi hemÂn 336

Hz. Hüseyin, ne kısa ne de uzundu; orta boyluydu:

Orta boylu idi ol merd-i güzün
Ne úuveyl ü ne úaàir idi hemün

Tam idi úadd-i bülend ü mevzÿn
BÂà-ı dehr içre idi sidre-nümÿn 338-9

Salâhî, Hz. Hüseyin'in özelliklerini anlattıktan sonra "münâcât" başlığı altında onun şehit olması olayını betimlemektedir. Şair, bu olaydan dolayı ağlayıp sızlamakta, göğsünü parça parça etmektedir. Gözleri kan ile dolmaktadır:

Başla ey dil yine Àh u zÀra
Eyle gel sineñi pÀre pÀre

Derd ile eyle derÿnuñ âad-çÀk
Öÿn ile dideleriñi nem-nÀk 350-1

Salâhî için bu olay büyük bir matemdir. Onun gözyaşları her yana saçılmaktadır. Hz. Hüseyin bu olaydan dolayı Kerbelâ'nın şahı olmuştur.

Hz. Hüseyin, şehit olmadan önce Allah'a rıza ve teslimiyet gösterip, başını feda etme pahasına yola çıkmıştır. O yola çıkınca, kovulmuş şeytanın baş askeri lanetli Yezid, peygamberin ailesi olan Hz. Hüseyin'e saygı göstermemiş, melanete başlamıştır. O, şerefli şehzadenin öldürülmesine karar vermiş, birçok din ve devlet hainini onu öldürmeye göndermiştir. Bu sırada Hz. Hüseyin ve etrafındaki dostları Kerbelâ semtine gelmişlerdi. Nemrud'un askerleri orada Hz. Hüseyin'e yetiştiler, ona ve dostlarına saldırdılar. Büyük bir mücadele oldu. Ancak sonunda Hz. Hüseyin vücuduna yetmiş iki şiddetli yara alıp şehit oldu:

èÁúbet başa çıúlmaz dediler
Tir-i bÀrÀn edip ol melèÿnlar

İrgürüp yetmiş iki zaðm-ı şedid
Cism-i pÀkine o dem ceÿş-i Yezid

Erdi pes cÀm-ı şehÀdetle úaøÀ
Oldu sulüÀn-ı güryh-ı şühedÀ 393-5

Hz. Hüseyin şehit olunca ay ve güneş ağladı. Dünya yüzü kan ile doldu. Göklerde melekler, yerde insanoğlu, denizde ise balıklar ağladı. O gün sanki kıyametten bir gün idi.

Şair, bu günü tasvir ettikten sonra "hâtime" başlığıyla eserin son kısmına geçer. Bu bölümde hata ve kusurlarının çok olduğunu, ama buna rağmen affedilmesini istemektedir. Gönül erbabının kendisine dua etmesini söyleyerek eserini bitirir.

Sonuç olarak bu eserde Salâhî, Hz. Hasan ve Hüseyin'i anlatmasından dolayı hilye türü içinde farklı bir konu işlemiştir. Şair, Hz. Hasan ve Hüseyin'in özelliklerini anlattıktan sonra, onların şehit olmalarından dolayı yaşadığı acıyı, ızdırabı, hüznü tasvir etmiştir.

Eserin Nüshaları

D: Ankara Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi, Mustafa ÖzokBölümü, No:I/116, vr. 1b-10b.

M: Ankara Milli Kütüphane, No: 215, vr. 1b-16b.

İA: İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin Yazmaları, No: 58/1, vr.1-10.

İB: İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin Yazmaları, No: 98/1.

İC: İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin Yazmaları, No: 909/7, vr.61b-74a.

S: Süleymaniye Kütüphanesi, Halet Efendi Bölümü, No: 355, vr. 208b-220a.

Tenkitli metin oluşturulurken tüm nüshalar kullanılmış, farklılıkları belirtilmiştir. Bu nüshalardan İC. nüshasında diğer nüshalarda olmayan beyitler bulunmaktadır.

<p>Hilye-i Hâzret-i Hâsaneyn rađıya'llâhü anhümâ fe' ilâtün fe' ilâtün fe' ilün</p>	5	<p>Ki odur fâ' il-i muhtâr ezeli Heme eşyâdaki aḥfâ vü celi</p>
<p>1 Der-i gencîne-i esrâr-ı kadîm Bismi'llâhi'r-raḥmâni'r-raḥîm</p>	6	<p>Odur ol dâver-i mülk-i vaḥdet Şeh-i iḳlîm-i celâl ü ' aẓamet</p>
<p>2 Edelim ḥamd ü sipâs Allâh'a Ki nuṭuḳ baḣş eden ol efvâha</p>	7	<p>Der-i ' adlinde anîñ şâh u gedâ Bir olur mür-ı za' if ü ' anḳâ</p>
<p>3 Anîñ emri iledir bu ḥarekât Zîr ü bâlâdaki cünbiş sekenât</p>	8	<p>Ḳudretinde bu semâvât u zemîn Olamaz nite ki bir zerre hemîn</p>
<p>4 Ki murâd etmese Hâḳ celle celâl Olamaz cünbişe eşyâda mecâl</p>	9	<p>Eremez künhüne idrâk u ' uḳûl Mütereddîd burada ' ilm-i fuḣûl</p>

10	Olamaz ‘aql-ı fuḥūl ‘ārif zāt
Yine kendi bilir ancak bi’z-zāt	24	Bu imiş aşlı kamu kevn ü mekân
Fer’idir gayrı ne var cümle hemân
11	Mā-ḥaşal ol şeh-i iqlīm-i ‘amā
Ya’ni nā-būde iken arz u semā	25	Odur ol pādīşeh-i her dü-serā
Aña baḥş eylemiş ekvāni Ḥudā
12	Kenz-i maḥfī idi vaşf-ı bī-çün
Zātı müstağnī-i evşāf idi çün	26	Olacak menşe’-i gül böyle vücūd
Anıñ olmaz mı ya iqlīm-i şühūd
13	İktizā eyledi ‘ilm-i ezeli
Ki şifātı ola mir’āt-ı celī	27	Gel uzatma sözü ey zihn-i ḡabī
Ki dil ile olamaz vaşf-ı nebī
14	Ya’ni revnaḡ-dih-i şem’-i vaḥdet
Ola fānūs-ı ḡayāl-i keşret	28	Münacāt
Eyle ey dil yine üftān ḡizān
Ṭaraf-ı āḡhire irḡā-yı ‘inān
15	Ḳıla çün rütbe-i esmāya nüzūl
Ki şifātı ola ekvāna şümūl	29	‘Azm edip bāreḡeh-i Mevlā’ya
Ḥāk-i zilletde cebīn-fersāya
16	Edip āḡāz-ı ta’ayyün bi’z-zāt
Oldu ol nūr-ı şeffī‘ü’l-‘arāşāt	30	‘Özrūñ irādına eyle āḡāz
Cürmūñ ikrārı ile başt-ı niyāz
17	Zāhir oldu çü o nūr-ı icmāl
Anı Ḥaḡḡ eyledi mir’āt-ı cemāl	31	Cürmümü aldım ele Rabbi ḡafūr
Derḡeh-i luṭfuña geldim nite mūr
18	Sevdi ol nūru Cenāb-ı Allāh
Ḳıldı ifrāt-ı maḡabbetle nigāh	32	Benim ol mu’terif-i cürm ü günāh
Ya’ni ‘iṣyān ile bir rüy-ı siyāh
19	Utanıp derledi ol nūr-ı izāḡ
Dökülüp ḡaṭrelerinden ervāḡ	33	Ne yüzüm var deriñe yüz sürecek ⁷
Ne gözüm var ki cemālīñ görecek
20	Olacak bād-ı maḡabbet çü vezān
Cūşa geldi yem-i vaḥdet der-ān	34	Ne yüz ile varayım ḡazretiñe
Niçe ṭāḡat getirem heybetiñe
21	Geldi pes cūşa çü baḡr-i vaḥdet
Zāhir oldu niçe mevc-i keşret	35	Çü ḡafūr ismini ḡıldım perde
Rüy-ı ‘iṣyānıma ben yüz yerde
22	İftitāḡı bu durur ekvāniñ
İḡtitāmi daḡi enbiyāniñ ⁶	36	Der-i elṭāfiña düşdüm el-ḡaḡ ⁸
Seniñ iḡsāniña ḡaldım ancak
23	Ḥāşılı evveli mevcūdātıñ
Menba‘ı cümle-i maḡlūḡātıñ	37	Baḡma ‘iṣyānıma sen eyle meded
Kerem eyle baña ey ferd ü şamed

- 38 Varıp ol kıl erişir daği saña
K'aña tevfiğin ola rāh-nümā
- 39 Olmasa hem-reh aña lutfuñ eger
Nice sa'y ede saña kıanda erer
- 40 Baña da eyle hidāyet ihsān
Olayım vākıf-ı esrār-ı nihān
- 41 Yā İllāhī keremiñ hürmetine
O şeff'ü'l-ümemiñ hürmetine
- 42 Nār-ı firkat ile yandırma beni
Kullarıñ içre utandırma beni
- 43 Pister-i hicr ile ğamda nā-çār
Kamı düşkün bu Şalāhī bī-mār
- 44 Eyle gel derdime em derdiñ ile
Neş'e-yāb eyle beni dürdüñ ile
- 45 Cām-ı aşkıñdan erişdir kaṭre
Kalmaya aql u vücuddan zerre
- 46 Mey-i vaḥdet ile mest eyle beni
Yetirem kendimi bulam çü seni
- 47 Na't- şerīf-i ḥurūf-ı hecā
Ḥamdü li'llāh ki Cenāb-ı Mevlā
Kıldı ol serveri çün rāh-nümā
- 48 Ki semā-yı dīne oldur meh-tāb
Odur ekvāna veren āb ile tāb
- 49 O delīl-i reh-i sırr-ı vaḥdet
Daği hem nāzım-ı mülk ü millet
- 50 Kim odur ḥilkat-i kevnē bā'ış
Toḥm-ı zādi reh-i Ḥaḳḳı ḥāriş
- 51 Odur ol illet-i işyāna ilāc
Buldu bāzār-ı dīn anıñla revāc
- 52 N'ola olunsa kamuya terciḥ
Eyledi dīn-i mübīni taşḥīḥ⁹
- 53 Buldu emr-i Ḥaḳḳ ile nuṭḳ-ı rūsūḥ
Oldu edyān-ı selef hep mensūḥ
- 54 Olacaḳ mihr-i nübüvvetle bedīd
Dehr-i fānīye verip nazm-ı cedīd
- 55 Buldu emri heme dehr içre nefāz
Şer'-i pāki ile ālem dil-şāz
- 56 İktibāsa şeb ü rüz nūr ile fer
Der-i luṭfın dolandır şems ü kamer
- 57 Odur ol maḥrem-i ḥalvetgeh-i nāz
Odur ol kāşif-i gencīne-i rāz
- 58 Nice fehm ede kemālini ḥavās
Nice derk ede uḳūliyle kıyās
- 59 Ermedi sırrına mürsel ne sürüş
Oldular cümlesi leb-beste ḥamüş
- 60 Bu kerāmet aña Ḥaḳ'dan maḥşüş
Eremez aña ümüm u ne ḥuşuş
- 61 Feyz-i cūdundan olur müstevfīz¹⁰
Ki semāvāt-ı ulā arz-ı ḥazīz
- 62 Anıñ içün döşenip arz-ı bisāt
Anıñ içün düzülüp kevn-i ribāt
- 63 Oldu teşrīfi çün irāş-ı ḥuzūz
Bu sa'adet ile ālem maḥzūz¹¹

64	Rūhunu hayli rūsūl gördü çü şem'
Oldu pervâne şıfat şem' ine cem'	77	Anı evşāf-ı beşerle tavşif
Zāhirīdir eden ancağ ta' rīf
65	Büy-ı feyzin alalı çün gül-i bāğ
Eder 'ālemleri ta' ĩr-i dimāğ	78	Ki haķıķatde beşer dense haṭā
Odur ol mażhar-ı envār-ı hüdā
66	Zīr-i pāyı olalıdan refref
Buldu anıñ ile 'ālemdede şeref	79	Gerçi şūrettedir ibn-i Ādem
Ma'nide cümleden oldur aqdem
67	Zīr-i rānına çü gelmişdi burak
Oldu zīr-i kademī seb'-ı tıbāk	80	Menşe'i 'unşur-ı Ādemdir ol
Nūr-ı cāmī'-i muḳaddemdir ol ¹⁴
68	Odur ol şāh-ı serīr-i levlāk
Kademī busegeh-i nüh-eflāk	81	Dür-i ma'nisin edip böyle raqam
Çekdi ser-rişte-i ta' bire kalem
69	O durur bā' iş-i gün me' haz-i gül
Ki tufeylī olısar cümle rūsūl	82	Çü nesīm-i keremi oldu vezīd
Āteş-i 'aşqımı eyledi mezīd
70	Gelmeden daḫi vücūda Ādem
O idi mażhar-ı sırr-ı aqdem	83	Katre-i feyzi ile bā-taqdīr
Oldu pes tıynet-i ādem taḫmīr
71	Olmadan baḫr u semā ile zemīn
Ol idi hazret-i Allāh'a qarīn	84	Buldu ādem çü 'anāşırla vücūd
Etdi refār-ı çemenzār-ı şühūd
72	Feyzi cārī olalı nite ki şu
Kendisi oldu yuḫardan yuḫaru	85	Aña yetmez mi güvāh ey rūḫī
Evveli mā haleḫa'l-lāhü rūḫī
73	Odur ol mażhar-ı envār-ı İlāh ¹²
Zāhir oldu çü yüzünden nā-gāh	86	Raqam-ı leyl ü nehārī taqdīr
Etmeden levḫ-ı mişāle taḫrīr
74	Eylemiş hazret-i Allāh ḡanī
Cümleniñ eşref ü ekmeli anı ¹³	87	Aña yarlıg-ı nübüvvet farazā
Olunup kilik-i kademle imzā
75	Olsa ger haḫ-ı cihān cümle debīr
Etseler vaşf-ı şerīfīn taḫrīr	88	Olmadan encüm ü meh mihr-i münīr
Oldu nūrıyla 'avālim tenvīr
76	Na' t-ı pākinde o hayru'l-beşerin
Yine şerḫ etmeye yüzbiñde birin	89	Yoğ iken 'ālem-i imkāndan eşer
Var idi ol şeh-i zāt-ı ekber ¹⁵

- 90 Rūh-ı ʿālemdir o şāh-ı ekvān
Nūr-ı aʿzāmdır o māh-ı lemeʿān
- 91 Çarh-ı maʿnāda haḳīḳat mihri
Kılan envāri mūnevver dehri
- 92 Daḫi ol nūr-ı bülend ü pesti
Ki ziyā-pāş-ı fezā-yı hestī
- 93 Yaʿni kim maḳbūl ü maḫbūb-ı vedūd
Şeh-i kevneyn Muḫammed Maḫmūd
- 94 Ki odur maʿşūḳ u mergūb-ı Hudā
Nʾola ekvāni āna etse ʿatā
- 95 Olacaḳ ʿāşīḳ-ı Haḳ celle celāl
Zāt-ı aʿlāsımı var eyle ḫayāl¹⁶
- 96 Aña meddāḫ olacaḳ Rabbi raḫīm
Ne demek ister ola mūr-ı saḳīm
- 97 ʿĀciz-i medḫi zebān-ı büleḡā
Ḳāşır-ı naʿt-ı lisān-ı fuşāḫā
- 98 Ne ḡubāram ki edem naʿt-ı nebī
Yā edem vaşfına cünbīde lebi
- 99 Yaḳışır mı o kelāma dehenim
Dilim ʿişyān ile ālūde benim
- 100 Ğarazım buydı ki rüz-ı ʿarāşāt
ʿArz-ı ḫālīm ola bāʿiş-i necāt
- 101 Umarım rüz-ı cezā cürm-i vefīr
Ola dāmān-ı şefāʿatle setīr
- 102 Pür ise cürm ü ḳuşūrum dehre
Yem-i iḫsānına nisbet ḳaṭre
- 103 Gerek oldur ki Şalāḫī bī-mār
Şıdḳ ile eyleyerek āh ile zār
- 104 Ola pīrāye-i encām-ı kelām
Dürr-i şehvār-ı taḫıyyāt ü selām
- 105 O şeh-i zūʾl-ḫasebiñ biʾl-ikmāl
Mütevaşıl ede bā-şad iclāl
- 106 Sırr-ı pākine Cenāb-ı ʿallām
Nice yüz biñ şalevāt ile selām
- 107 Ola daḫi şalevāt-ı bī-ḫad
Āl ü aşḫābına ey ferd ü şamed
- 108 Bā-ḫuşuş zübde-i aşḫāb-ı kirām
Çār-erkān-ı binā-yı İslām
- 109 Maḫrem-i rāz u şehāvet-ḡüster
Yaʿni Şıddīḳ-ı ʿatīḳ-ı ekber
- 110 Daḫi ol kām-ı kerem ʿālī ḡüher
ʿAdl ü dād ile şehīr yaʿni ʿÖmer
- 111 Daḫi ol kām-ı ḫayā vü imān
Yaʿni ḫilim ü edeb ıssı ʿOşmān
- 112 Daḫi ol gevher-i gencīne-i rāz
Ki der-i secdegeh-i rüy-ı niyāz
- 113 Şöhreti şīr-ı Hudā nūr-ı celī
Daḫi dāmād-ı nebī yaʿni ʿAlī
- 114 Daḫi ol iki nihāl-i maḳşūd
Ḳurretüʾl-ʿayn ḫabīb-i maʿbūd
- 115 O ciger-pāre-i maḫbūb-ı Hudā
Ki rızā-dāde-i her derd ü belā¹⁷
- 116 O saʿīdān-ı şehāvet-peymā
O şehīdān-ı şecāʿat-pīrā
- 117 Reh-i Haḳʾda edüben cānı fedā
Oldular server-i ḫil-i şühedā

- 118 Mübtelâ-yı reh-i her cevri mihen
Ya' ni sultân-ı Hüseyin ile Hasan
- 119 Cümleliñ rûhlarına dañi müdâm
Ola işâl-i tañiyyât ü selâm
- 120 Ola dür etmeye Allâh ğanî
Böyle haşr eyleye anlarla beni
Sebeb-i tanzîm-i kitâb
- 121 Dile bir dâ' iye düşdü yok aña
Dil uzatmağa çü ruşsat kaţ' â
- 122 Dile almağa yok isti' dâdim
Bu durur bâ' işe-i feryâdim¹⁸
- 123 N'eyleyem bu dil-i dîvâne revîş
Eyledi derd-i derûnum der-pîş
- 124 Nâr-ı ğayret ile yana yana
Başladı keşfine küstâhâne
- 125 Meger ol dürc-i der-i hilye-i şâh
Ya' ni evşâf-ı o mañbûb-ı İlâh
- 126 Nazm-ı Hâkânî'ye revnağ-efzâ
Olup ol dürr-i girân-ğadr ü bahâ¹⁹
- 127 Bâreka'llâh zihî nazm-ı laţîf
Olamaz nazmına bir kimse ħarîf
- 128 Kalem-i şâ' ir-i pâkîze edâ
Eylemiş âb-ı hayâtı icrâ
- 129 Bulup anîñ ile ol ferr ü bahâ
Añdırıp ismini tâ rûz-ı cezâ
- 130 Çâr-yârın dañi Cevrî merhûm
Eylemiş hilyelerini manzûm
- 131 Bulmuş ol dañi anîñ ile şeref
Olmuş aqrânına cümle eşref
- 132 Enbiyâ hilyelerin bâ-tekrîm
Kılmış anı da Neşâti tanzîm
- 133 Koyup ol vechile ol dañi eşer
Eylemiş fânî cihândan çü güzër
- 134 Nedir ol tarz-ı letâfet ki aña
Nazar etdikçe olur rûha ğidâ
- 135 Ederek hilye-i manzûme nigâh
Kopdu dilden ki bir âh-ı cângâh
- 136 Nâr-ı ğayretle derûnum pür-süz
Düşdüñm efkârına çün her şeb ü rûz
- 137 Ola mı bende-i nâ-çize 'aceb²⁰
Böylece bir eşer-i pâke sebeb²¹
- 138 Eyledi 'ömr-i girân-mâye güzër
Komadım şaşfa-i 'âlemde eşer
- 139 Hâşılı kendime tevbîh ederek
Semt-i inşâfa bu yoldan giderek
- 140 Dedi bu hâlîme bir hâldâşım
Şürefâdan yine Seyyid Hâşım
- 141 Erdi bir hâtırâ-i nağd-i güher²²
Kaşdıñ 'âlemde eşer ise eger
- 142 Gül-i eşkâl-i imâmeyn-i sa'îd
Olmamış gülşen-i nazm içre bedîd
- 143 Ya' ni sultân Hasan ile Hüseyin
K'oldular râh-ber-i ehl-i yakîn

- 144 Dürr-i evşâflarını bâ-ta' zîm
Eyle zîbende-i silk-i tanzîm
- 145 İntisâb ise ğarâz ancak olur
Bu meşeldir arayan Hâkîk'ı bulur
- 146 Vâkı' â hilyeleri nazmına pes
Etmemiş şimdiye dek kimse heves
- 147 Cevher-i hilyeleri bâ-iclâl
Olmuş ârâyiş-i genc-i imhâl
- 148 Gerçi haddim değil evşâflarına
İlticâ eyledim anlara yine
- 149 Daği ol reh-ber-i râh-ı dîniñ
Mürşidim ya' ni Cemâle'd-dîn'iñ
- 150 Himmet-i luğf-ı şerîfiyle hemân
Başladım nazma bi-ğadrü'l-imekân
- 151 Umarım ki baña imdâd edeler
Bu eşerle beni dil-şâd edeler
- 152 Edeyim 'acizile çün baş-tı kelâm
Bula feyz-i Hâk ile hüs-n-i hitâm
- 153 Dilerem ki nazar eden ihvân
Olmaya semt-i hañaya nigerân
- 154 Çü hañası k'ola setre kâbil
Ola mestür bi-zevl-i kâmil
- Şıfât-ı Hilye-i Hâzret-i Hâsan ve
Hüseyn
Ve 'an 'Alî kerremu'llâhü
vechehü ve rađiya'llâhü 'anhü
kâle: el Hâsenü rađiya'llâhü 'anhü
eşbehe Resûlu'llâh şalle'llâhü
'aleyhi ve selleme mâ beyne's-
- şadri ilâ'r-ra'si ve'l-Hüseyn
rađiya'llâhü 'anhü eşbehe'n-
nebiyye şalle'llâhü 'aleyhi ve sel-
leme mâ kâne esfele min zâlik²³
- 155 Mağrem-i sırr-ı Cenâb-ı Mevlâ
Ya' ni hâzret-i 'aliyyü'l-a' lâ²⁴
- 156 Der-i gencine-i esrâr-ı Hudâ
Sâkı-yi kevşer 'aliyyü'l-a' lâ²⁵
- 157 Buyurup vaşf-ı imâmeyne dedi
Cedd-i a' lâlarına eşbeh idi²⁶
- 158 Sînenen farkına varınca Hasan
Fâhr-ı 'âleme şebîh idi hemen²⁷
- 159 Sînenen pâye varınca Hüseyn²⁸
Seyyid-i 'âleme beñzerdi hemîn
- 160 Biri dürr-i şâdef-i baħr-i kemâl
Biri meh-tâb-ı sipihr-i iclâl
- 161 Ol iki verd-i ter-i gülşen-i râz
Ya' ni kim melce-i erbâb-ı niyâz
- 162 İki dürr-i şâdef-i baħr-i şeref
İki şeh-zâde kim ol ħayr-ı ħalef
- 163 İki meh-pâre-i evc-i devlet
İki nev-bâve-i naħl-i 'iffet
- 164 Nür-ı 'ayneyn ħabîb-i ekrem
K'oldular mażhar-ı envâ' -ı ne'am²⁹
- Ve kâne Hâsan bin 'Alî
kerrema'llâhü vecchehü ve
rađiya'llâhü 'anhümâ ezherü'l-
levn³⁰

- 165 Eyleyen hilyelerini tavzīh
Eylemiş anı bu resme taşrīh
- 166 Demiş evşāf-ı imām-ı Ḥasan'a
Ezherü'l-levn idi vech-i ḥasene
- 167 Eylemiş ya' ni Cenāb-ı Ḥallāk
Reng-i rüyını beyāz u berrāk
- 168 Reng-i rüyunda olupdur gül-i bāğ
Reşk-i ḥaddi ile lāle pür-dāğ
- 169 Bir gül-i bāğ-ı behişt idi meger
Naḥl-i ḫaddinde o rüy-ı ezher
- 170 Vech-i pākini edip şun' -ı celīl
Levḫa-i sīm-i beyāza temsīl
- 171 Şafḫa-i sīm idi k' olmuş meşūr
Ḳalem-i ḫudret ile sūre-i nūr
- 172 Nūr-ı maḫz idi o rüy-ı rengin
N'ola şād olsa gören her ḡam-ḡin
- Kāne Ḥasanü'r-raḡī raḫbū'l-cebhe³¹
- 173 Eyleyen vaşf-ı şerīfin taḫrīr
Almı açık diye etmiş taḫrīr
- 174 Ya' ni vüs' atle o pīşānī meger
Pür-ziyā idi nite bedr-i ḡamer
- 175 Nā-gehān eylese bir yerde zuhūr
Berḡ urur idi cebīninden nūr
- 176 Zāhir olduḡda o mihr-i enver
Doḡdu gün şanki ufuḡdan derler
- 177 Ne aceb olsa ol envār-ı cebīn
Ki ziyā-pāş heme rüy-ı zemīn
- 178 Çeşm-i mihr ü meh ile leyl ü nehār
Nazār eyler idi çarḫ-ı devvār
- 179 İktibās eyleye envārından
İftihār eyleye āşārından
- 180 Görecek nūr-ı cebīnini hemān
Etdi bu maṭla' -ı rengini ' ayān
- 181 Maşriḡ-ı nūr-ı sa' ādetdir bu
Maṭla' -ı mihr-i hidāyetdir bu
- Kāne Ḥasanü'r-raḡī melīḫü'l-vech³²
- 182 Vaşf-ı rüyında eden keşf-i ḡinā'
Melīḫü'l-vech idi demiş o muṭā'
- 183 Vech-i ḫüsni edenler tedḡīḡ
Etdiler böyle bu remzi taḫḡīḡ
- 184 Ya' ni kim ismi Ḥasan resmi ḥasen
Cümle eşḡālī ḥasen ḫulḡı ḥasen
- 185 Evc-i ḫüsni içre melāḫatde meger
Aña hem-tā olamaz şems ü ḡamer
- 186 Ruḡları lem' a-i nūr ile hemīn
İki ḡandīl idi ber- ' arş-ı berīn
- 187 Vermiş ol zīnet ile ḫüsni ü bahā
Vech-i pākine Cenāb-ı Mevlā
- 188 Ya' ni ḡāyetle güzel yüzlü idi
Ki güler yüzlü şirīn sözlü idi
- 189 Gülse ger luṭf ile ol şāh-ı cihān
Açılır ḡonca-i verd-i ḫandān
- Kāne Ḥasanbin ' Alīkerrema'llāhü
vechēhü ve raḡiya'llāhü ' anḫumā
ed' acü'l' ayneyn³³

- 190 Vaşf-ı ‘aynından eden baş-ı kelām
Ed’ acü’l- ‘ayn idi demiş o hemān
- 191 Ya’ ni çeşmi siyeh ü şāfī idi
Harem āhūları vaşşāfı idi
- 192 Kūlzüm-i nūr-ı siyāh idi bedīd
K’almış eṭrāfını ol baḥr-i sepīd
- 193 Beyāzı daḥi beyāz ü berrāk
Çeşme-i nūr-ı ziyā-yı āfāk
- 194 İki yenbū’ -ı sūrūr idi meger
Ol iki çeşme-i pūr nūr-ı başār
- 195 Yā iki revzene-i қаşr-ı vişāl
Dehre pertev-fiğen-i nūr-ı cemāl
- 196 İki şeh-bāz idi қаşd etse şikār
Ki hümā-yı felek eylerdi firār
- 197 Eyleyen vaşf-ı şerīfin tedkīk
Kıldı pes anı bu resme taḥkīk
- 198 Ki güzel gözleri şāhāne idi
Sāğar-ı ‘aşk ile mestāne idi
- Kāne Ḥasanbin ‘Alikerrema’ llāhū
vechēhū raḍiya’ llāhū ‘anhümā
ezeccā³⁴
- 199 Naql eden ḥilye-i pākini dedi
Kaşları ince vü tūlānī idi
- 200 Eyleyen ebrūlarını temşīl
Dedi teşbīhine bī-kāl ü kīl
- 201 Ğarra-i ḥüsn-i cemāl-i ezeli
Olmuş ol evc-i melāḥatde celī
- 202 Yazacak ḥüsnünü ressām-ı қаzā
Kilk-i müyin ile çekmiş tuğrā
- 203 Faşl-ı ḥüsnine dü-ebrū iki bāb
Rūy-ı ‘uşşāka mükemmel miḥrāb
- 204 Etse Ḥārīciye çin-i ebrū³⁵
Ki qarārgāhı olurdu ṭamu
- 205 Tīg-i ebrūsına etdikçe nazar
Müşrikīn olur idi zīr ü zeber
- 206 Vech-i pākine verip zīnet ü fer
O leṭāfetle hilāl ebrūlar
- 207 Kāne Ḥasanū’r-rāzi eblec³⁶
Daḥi naql oldu muḥaḳḳaḳ bu ḥaber
Ki açk қаşlı idi ol server
- 208 İki ebrū-yı şerīfīne meger
Tāk-ı gencīne-i Raḥmān dediler
- 209 Ol iki tāk-ı ‘ulā daḥme-i rāz³⁷
Daḥi miḥrāb-ı қamu ehl-i niyāz³⁸
- 210 Қаvs-i қudret idi dir ehl-i ḥired
K’olmadı tīr-i du’āsı ḥiç red
- 211 Ya’ ni olur idi bulunca kūşād
Vāşıl-ı bārgēh-i Rabb-i ‘ibād
- 212 Ehdebū’l- eşfār³⁹
Şūret-i çeşmin eden ḥüb taşvīr
Mūje-i siyehiñ etmişdi keşīr
- 213 Kaḥle ḥacet degil idi her gāh
Ki mūkāḥḥal idi ol çeşm-i siyāh
- 214 Milket-i şabrı ederdi yağmā
Nāvek-endāz idi şan der-heycā
- 215 Yā iki şaf ki dizilmiş peykān
Munṭaḫır rezme mükemmel müjgān

- 216 Siper-i sineden etmezdi güzer
Ne güzel mülk-i dil ü cāna deger
- 217 Dege pür tiri diye hūr-ı cinān
Sine çāk olup ederdi nigerān
- 218 Olalı ‘āşık-ı müjgāmı sürüş
Nazar etdikçe ederlerdi hūrüş
- 219 Müjesi kıl kalemı şun‘-ı kadīr
K’ider āyāt-ı cemālin tefsīr
- 220 Hāşılı hüsüne vermiş idi fer
O siyeh daği uzun kirpikler
- Kāne Ḥasan bin ‘Alī
kerrema’llāhü vechehū ve
rađiyā’llāhü ‘anhümā şağīru’l-
üzñin⁴⁰
- 221 Kıt‘ a-i üzni şağīr idi ve hūb
Şekl-i ādemde budur çün mergüb
- 222 Güş degül dürc-i dür ü cevher idi⁴¹
Maḥrem-i rāz-ı cinān-perver idi⁴²
- 223 Gören ol hüsni cemāl u gūşı
Giderir idi serinden hūşı
- 224 Olmayan hūn-ı cemāle zā’ik
İşidip oldu kulağdan ‘āşık
- 225 Cevher-i vaşfin işitdikde sürüş
Kıldılar ‘izzet ile pes mengüş
- Ḥaffü’l-laḥm⁴³
- 226 Eyleyen ‘uzvını ser-cümle şerīf
Eylemiş laḥm-ı laṭīfını ḥaffīf
- 227 Ne nizār u ne mūlaḥḥam-ter idi
Ya‘ni her bir yeri verd-i ter idi
- 228 Laḥm u şaḥm ıssı degil idi katı
İ‘tidāl üzre idi her ciheti
- 229 Līk gāyet ile kuvvetli idi
Kerem ıssı ulu devletli idi
- 230 Dür-i aşdāf-ı şehāvet idi ol
Güher-i genc-i şecā‘at idi ol
- Kāne Ḥasan bin ‘Alī
kerrema’llāhü vechehū ve
rađiyā’llāhü ‘anhümā vasaṭü’l-
kāmē⁴⁴
- 231 Kad-i tūbā-yı hırāmını kalem
Vasaṭü’l-kāmē diye çekdi raḥam
- 232 Ya‘ni bā-kāmet-i mevzūn u laṭīf
Orta boylu diye olmuş ta‘rīf
- 233 Tūğ-i İslām idi şan etse hırām
Ki ferīştehler ederlerdi kıyām
- 234 Rehden etdikçe sa‘ādetle güzer
Oldu dāmen-giri kerrübīler
- 235 ‘Alem-i dīn idi ol serv-i hırām
Ki melekler idi sürhıyle tamām
- 236 Ekşeri cāmede ol ‘allāme
Meyl ederlerdi zümür-rūd fāme
- 237 Ya‘ni remziyle ederdi imā
Zehr ile sebz ola ez-ser-tā-pā
- 238 Cāme-i sebz ile ol kadd-i tamām
Serv-i cennet idi şan o hümām
- 239 Sāl-i ‘ömrine edenler diğkāt
Verdiler kavı-i eşihā ruḥşat

- 240 Kırk yedi sâle erince o sa'îd
Oldu zehr-âb-ı semûm ile şehîd
- 241 Ya'ni 'izzetle hümâ-yı nâsût
Eyledi 'azm-i fezâ-yı lâhût
- 242 Hâtime-i hilye-i Hazret-i Hasan⁴⁵
Yine ey hâme-i mâtem-perdâz
Nâr-ı hasret ile ol şafha-güdâz
- 243 Eyle pes şöyle bir âh-ı cângâh
Şafha-i 'âlemi ede ki siyâh⁴⁶
- 244 Çeşm-i hün-pâseme olgıl hem-dem
Şaçıla nukre-i eşkiñ dem dem
- 245 Resm-i mâtem ola pes hün-pîşeñ
Harf-i miñnet ola hem endîşeñ
- 246 Eyle tañrîr-i ser-encâm-ı fiten
Kışsa-i mâtem-i sultân Hasan
- 247 Pîşvâ-yı reh-i erbâb-ı yakîn
Ya'ni ol pâdişeh-i kişver-i dîn
- 248 Eyleyip râh-ı hüdâya diğğat
Halkı eyler idi Hağğ'a da'vet
- 249 Reh-i Hağğ'da edüben cedd-i tamâm
Etdi icrâ-yı zülâl-i aħkâm
- 250 Meger ol menba'-ı ednâs-ı şürür
Dağı âlüde-i her fışğ u fücür
- 251 Ya'ni rubâh-ı Yezîd-i bed-baht
Ola mel'üne hezârân la'net
- 252 Dik tab'ında çün etdi galeyân
Necs-i eczâ-yı fûnûn-ı tuğyân
- 253 Girdi pes mekr ü mekîdet rehine
Ya'ni kim def'-i İmâm-ı Hasan'a
- 254 Etdi bu emr-i kabîhi taşmîm
Hufyeten anı kim ede tesmîm
- 255 Kıldı pes mel' anet ile iğdâm
Verdi bu emre bu yüzden encâm
- 256 Kalem-i kudret-i Hağğ 'izze ve cell⁴⁷
Böyle cârî olagelmîşdir ezel
- 257 Dâr-ı dünyâ-yı denîde her gâh
İmtihâniyla Cenâb-ı Allâh
- 258 Enbiyâya vere eşedd-i belâ⁴⁸
Evliyâyâ dağı envâ'-ı kazâ
- 259 Ya'ni f'el-emşelü şümme'l-emşel⁴⁹
Nüktesinden edegör 'uğdeyi hal
- 260 Hikmet-i kâdir bî-çün vü çerâ
Kıldı pes böyle bu emri icrâ
- 261 Ya'ni zımnında vere bi'l-ikmâl
Anlara ni' met-i 'uzmâ-yı cemâl
- 262 Olalar şâ'id-i a'lâ'd-derecât
Ereler qurb-ı Hudâyâ bi'z-zât
- Şıfat-ı Hilye-i Hazret-i İmâm Hüseyin
Ve kâne Hüseyin bin 'Alî
kerremu'llâhü vechehü rađıya'llâhü
'anhümâ ezherü'l-levn⁵⁰
- 263 Hilye-i pâk-ı İmâm-ı Hüseyin
Oldu bu resme muhağğak tebyîn
- 264 Ol mübârek yüzünüñ levni meger
Ki leğâfet ile olmuş ezher

- 265 Ya' ni hüsniyle Cenāb-ı feyyāz
Eylemiş vech-i cemīlini beyāz
- 266 Bāğ-ı dehr içre țarāvetle hemīn
Bir gül-i gül-ben-i behişt-i berīn⁵¹
- 267 Lem' a-i hüsni ki táb-efgen idi
Nūr-ı vechiyle cihān rüřen idi
- 268 Evc-i hüsni içre o mäh-ı enver
Oldu āfākā ziyā-bahř meger
- 269 Lehçesi fark ola mı bā-rü'yet⁵²
Çaplamıř rüyımı nūrāniyyet
- 270 Nūr-ı vechine baķılmazdı anıñ
Mihri rařřanıñ idi dūnyānıñ
- 271 Yaķıřır nūr-ı mücessem dersem
Rüyına mäh-ı mu' azzam dersem
- Kāne Hāzret-i İmām-ı Hüseyn
vāsi' a'l-cebīn⁵³
- 272 Cebhe-i pākin edenler ta' rīf
Dediler vāsi' ü mevzūn u laťif
- 273 Eylemiş ya' ni Cenāb-ı Hālik
Rüy-ı rařřanıñı hūb alnıñ açıķ
- 274 Ki o vūs' atle cebīn-i pāki
Pür-ziyā eyler idi eflāki
- 275 Lehçesi nūr-ı muřavverdi anıñ⁵⁴
Cebhesi mäh-ı münevverdi anıñ
- 276 Nūr-ı vechini görenler dediler
O řehiñ pes yüzü gün alnı ķamer
- 277 Meh-cebīniñ görelı bā-nūr u fer
Bildi eksikliğini bedri ķamer
- 278 Eylemiş vech-i řerīfini Hūdā
Kıble-i cümle-i ařhāb-ı řafā
- 279 ' Ārızı pāk ü mücellā ter idi
Bāğ-ı hüsne iki verd-i ter idi
- 280 Gül dağı řevķına olmuşdu hezār
Kudsiyān eyler idi nāle vū zār
- 281 Dür döker derlese ol ' ārız-ı ter
Berg-i gül üzre nite jāle meger
- 282 şem' -i ruřsārına pervāne hümā
řife-i haťtı řüreyyā-yı semā
- 283 řafha-i hüsni cemāline laťif
Bir elif idi o beyni-i şerif
- 284 Gören ol enf-i řerifi dediler
Kurulup ' arřa gümüşden minber
- 285 Hāřılı hūb u laťif idi kaťı
şekli-i hüsniñde olan her ciheti
- Eřkelü'l-' ayniñ⁵⁵
- 286 Çeřmine eyleyen ' ibretle niğāh
Eřkelü'l-' ayn idi demiş ol mäh
- 287 Ya' ni kim siyeh idi çeşmi-güzin⁵⁶
Aña reřk-āver idi hūru'l-' ayn
- 288 Var idi ĥumreti aķında anıñ
Ya' ni ol nergis-i müsteřnāniñ
- 289 N'ola al olsa o hūni gözler
Sāğar-ı ' ařķ-ı Hūdā idi meger
- 290 Cām-ı la' lin-i maĥabbet idi ol⁵⁷
Ya' ni řahbā-yı řehādet idi ol

- 291 Çeşm-i şāhānesi a' lā ter idi
Nıgeh-i luḫfu cihān-perver idi
- 292 Ol iki ' ayn-ı ' ināyet eşeri
Giderirdi dü-cihāndan kederi
- 293 Şanasın ol iki ḫüb çeşm-i siyāh
Felek-i ḫüsne olup mihr ile māh
- 294 Merdüm-i çeşmi idi ' ayn-ı ḫayāt
Ki civārını alıpdır zulemāt
- 295 Ol iki dāide-i şāhāne hemān
Taḫt-ı ḫüsñ üzre oturmuş iki ḫān
- 296 Yā iki pādīşeh-i perde-niḫān
Mālik-i maḡrib ü meşriḫdi hemān
- 297 Nazarındaki o şaf şaf müjgān
Nāvek-endāz-ı rezmgāh idi şan
- 298 ḫüb u hem-vār idi müjgān-ı siyāh
Ya' ni her birisi tīr-i cāngāh
- 299 Müje-i tīr ile ebrū-yı kemān⁵⁸
Hedef-i maḫşadı eylerdi nişān
- 300 Eylemiş ebrūlarını tevvāb
Kıble-i ehl-i yaḫīne miḫrāb
- 301 Eylemiş ya' ni ḫudā-yı müte' āl
Cümle esbāb-ı cemālin ikmāl
- Kāne ḫüseyn bin ' Alī
kerrema' llāhü vechehū
ve raḫīya' llāhü ' anhümā
müdevvere' r-ra's⁵⁹
- 302 Eyleyen şuret-i ḫüsñün taşvīr
Eylemiş ra's-i şerīfın tedvīr
- 303 Ya' ni kılmışdı müdevvir Mevlā
Ra's-i devletlerini müsteşnā
- 304 Ser-i devletleri müdevver idi
Ki güneşden daḫi münevver idi
- 305 Resmi mevzūn u müdevver ü laḫīf
Kūy-ı nūr idi şan ol ra's-i şerīf⁶⁰
- 306 Nūrdan günbed-i kenz idi ' ayān
Ya' ni ol ḫāḫ-ı binā-yı imān
- 307 ḫāḫ-ı gencīne-i esrār-ı ḫadīm
İdi ol ra's-i ḫümāyūn u kerīm
- 308 Şöyle maḫbūl idi ol ' ālī güher
And içerdi başına kerrübīler
- Kāne ḫazret-i ḫüseyn vāsi' u' ş-
şadı⁶¹
- 309 Dediler vaşf-ı şerīfnde hemān
Vāsi' u' ş-şadı idi ol şāh-ı güzīn
- 310 Ya' ni vūs' atli idi sīne-i şaf
Ḳurş-ı meh gibi beyāz u şeffāf
- 311 Şafḫa-i sīne-i sīmīne meger
Yazdı nūr āyetini kilik-i ḫader
- 312 Nūr-ı izāḫ ile miftāḫ-ı fütūḫ
Metn-i şadırında muḫavvel meşrūḫ
- 313 Ya' ni olmuş idi kenzü' l-esrār
Sīne-i şems-i ma' ārif-āşār
- 314 N'ola şadırında olursa vūs' at
O idi medfen-i sırr-ı ḫikmet
- 315 Menba' -ı rāz-ı nihān ḫāne-i cān⁶²
Ya' ni gencīne-i esrār-ı nihān

- 316 O güzel sīne-i pākin dediler
Sīne-çāki idi kerrübīler
- 317 Böyle naql oldu be-taḡdīr-i ḡadīm
İki dü-şānesi olmuşdu ‘azīm
- 318 Yaşşı yağranlu yaraşık idi hem
Çü leḡāfet ile ol kân-ı kerem
- 319 Ya‘ ni ol ḡazret-i Ḥaḡ bā-temkīn
Eylemiş her ser-i ‘azmini metīn
- 320 Ne ḡadar luḡ ile şefḡatli idi
Ol ḡadar daḡı mehābetli idi
- 321 Heybetinden o Yezīd-i nā-dān
Lerze-nāk idi nite berg-i ḡazān
- 322 Murḡ-ı ‘anḡā-yı şecā‘ at idi ol
Cevher-i baḡr-i sehāvet idi ol
- 323 Bir kerem-kānı şaḡī server idi
Ki verāşet ile şan Ḥaydar idi
- 324 Tavīl-i yedīn⁶⁴
Eylemiş ḡazret-i Ḥallāḡ-ı cemīl
Yed-i ḡudretle yedīnini ḡavīl
- 325 Ya‘ ni kim diḡḡat edenler dediler
Uzun idi o mübārek eller
- 326 Oldu çün maḡsim-i elḡāf u kerem
Yed-i ḡudretle mü‘eyyed idi hem
- 327 Ki sehāvetle şecā‘ atde ‘ayān
Var idi pes yed-i ḡulāsı hemān
- 328 Yed-i beyzā-yı kelīme nisbet
Yed-i a‘ lāsı idi zī-ḡudret
- 329 Ki elinde idi bürhān-ı selef
Ya‘ ni dest-māyesi ‘izzetle şeref
- 330 Desti ḡāyet ile ḡuvvetli idi
Bir kerem şāḡibi devletli idi
- 331 Böyle naql oldu be-ḡavli-i taḡḡīḡ
Ya‘ ni parmaḡları ḡudretle raḡḡīḡ
- 332 Parmaḡı ince uzun idi hemān
Ki elif şeklini eylerdi beyān⁶⁶
- 333 Ya‘ ni her parmaḡı bir kīlk-i ḡader
Dest-i ḡudrette muḡarrerdi meḡer
- 334 Çekdi engüşt-i ḡaderle farazā
Bir beyzāz pençe-i fermān-ı ḡazā
- 335 Etmeye şafḡa-i ‘ālemde raḡam
Şekl-i engüştü gibi resm-i ḡalem
- 336 Ki kerāmet ile her parmaḡı şan
Düşmeniñ gözine bir mīldi hemān
Merbū‘ u ‘l-ḡāme⁶⁷
- 337 Daḡı ol genc-i revān serv-i ḡurām
Merbu‘ u ‘l-ḡāme idi sīm-endām
- 338 Orta boylu idi ol merd-i ḡüzīn
Ne ḡuveyl ü ne ḡaşīr idi hemīn
- 339 Tam idi ḡadd-i bülend ü mevzūn
Bāḡ-ı dehr içre idi sidre-nümūn

- 340 Reh-revân olsa ger ol serv-i revân 353 Şerhalarla edegör sineñi hem
Reşk ederdî aña tûbâ-yı cinân Yine mânende-i gülzâr-ı İrem
- 341 Edeli bâğ-ı leţâfetde zühûr 354 Zahm urup şerhalar açgıl ber-ten
Dediler kıddine bir servî-i nûr Ola tâ hâne-i dil pür-revzen
- 342 Nûr idi kâmeti ser-tâ-be-ka-dem 355 Akıda çeşme-i zahmın Ceyhûn
N'ola dense aña tûbâ-yı İrem Döküle çeşm-i terinden pes hûn
- 343 İhtirâz etse 'alem gibi hemân 356 Şöyle seyyâl ola kim dîde-i âb
Kudsîyân pîşine olurdu revân Süre gülzâr-ı fenâyı seyl-âb
- 344 Câme-i la' line meyl eyler idi 357 Ağla ey dîde ki mâtemdir bu
Ya' ni bir berg-i gül-i hoş-ter idi⁶⁸ Şaçıla eşk-i revânın her sū
- 345 Gelse meydâna pes ol la' in-puş 358 Hûn-ı çeşmin ile müjgân-ı kalem
Kân döker dîdelerinden sürüş Kerbelâ kışşasın eyleye raqam
- 346 Ya' ni eyler idi halka imâ 359 Çünkü bâ-hikmet-i Haqq 'izze ve cell
Ki budur levn-i kabâ-yı şühedâ Ya' ni lâ yüs'elü 'ammâ yef' al⁶⁹
- 347 Raqam-ı 'ömrin eden çün tahtır 360 Hücet-i mâtemini kil-k-i kazâ
Kıldı târihîni böyle tahtır Eyledi hûn-ı cigerle imzâ
- 348 Heşt ü pencâhe erişdikde hemîn 361 Verdi eyyâm-ı sürûra encâm
Oldu pes 'âzim-i firdevs-i berîn Felek 'işret gününü eyledi şam
- 349 Ya' ni ol mefhar-i merdân-ı Hudâ 362 Ol şehin defter-i 'işini meger
Oldu serdâr-ı cüyüş-ı şühedâ Dürdü miñnet ile eyyâm-ı keder
- Münâcât 363 Ol ciger-pâre-i maħbûb-ı Hudâ
350 Başla ey dil yine âh u zâra Dağı maħdûm-ı 'aliyyü'l-a' lâ
Eyle gel sineñi pâre pâre
- 351 Derd ile eyle derûnuñ şad-çâk 364 Kerbelâ şahı İmâm-ı Hüseyin
Hûn ile dîdeleriñi nem-nâk Ya' ni ser-halka-i cem' iyyet-i dîn
- 352 Yeridir kân döke bâ-âh u enîn 365 Gösterip Haqq'a çü teslîm ü rîzâ
Demidir ağlaya inleye hazîn Oldu pes garça-i girdâb-ı belâ

- 366 Tîğ-i gayreti kuşandı beline⁷⁰
Terk-i ser eyledi Mevlâ yolına
- 367 Gösterip rāh-ı hüdâyı halka
Da' vet eylerdi kamuyı Hakk'a
- 368 Meger ol menba' -ı her şerr ü belâ
Maşdar-ı zulm ü sitem cevri ü cefâ
- 369 Ya' ni mel' ün-ı Yezîd-i nâ-pâk
Eylemez baħr-i muhîṭ anı ki pāk
- 370 Devlet-i fānî için etdi ħurûc
Eyledi zirve-i ' işyâna vülûc
- 371 ' Alem-efrâz-ı ħurûc etdi le'im
Ya' ni ser-' asker-i şeytân-ı racim
- 372 Oldu ħâ'in-i veliyyi ni' met
Kılmadı âl-i Resüle ' izzet
- 373 Semm-i ' aqreb k'ola bâ' iş-i velîd
Zâhir olmaz mı bunuñ gibi Yezîd
- 374 Almamış bezm-i ezelden behre
Değişip mülk-i beķâyı dehre
- 375 Dûd-ı fısk etdi dimâğma şu' ud
Başladı mel' anete ol merdûd
- 376 Ya' ni şeh-zâde-i ' âli güherin
Def ine etdi nişâr şûr u şerin
- 377 Devlet-i fānî cihân için ' ayân
Bî-vecih katline sa' y etdi hemân
- 378 Bir nice ħâ'in-i dîn ü devlet
Gönderip katline verdi ruḫşat
- 379 Duydu çün kışşa-ı mel' unı hemân
Cezm edip rütbesini ol sultân
- 380 Bî-muĥâbâ edüben ' atf-ı licâm
Kerbelâ semtine eyledi ħıram⁷¹
- 381 Erişip anda gürûh-ı Nemrûd
Etdiler semt-i Firâtı mesdûd
- 382 Bir alay şerzime-i fısk u fücûr
Kıldılar ol şehi anda maḫşûr
- 383 Hâşılı cümle ġazât anda hemân
Etdi her birini rezm-i ' atşân
- 384 Ya' ni meydân-ı ġazâya yetdi
Kimisi yüz kimi elli etdi
- 385 Düşdüler dehşete Hâricîler⁷²
Bunlar ile çıkışılmaz dediler
- 386 Dediler gel berü el bir edelim
Cümle ile bir uğurdan gidelim
- 387 Koyulup cümlesi de nite kilâb
Oldu nâ'ire-i ceng pür-tef ü tâb
- 388 Her biri niçe ġazâ eyledi pes
Etdiler ' âķibet ' azm-i firdevs
- 389 Mâ-ĥâşal ol şeh-i iķlîm-i sehâ
Bî-tereddüt edip ' azm-i heycâ
- 390 Hâyardâne edüben ĥarb ü kıtâl
Etdi a' dâyı perîşân aĥvâl
- 391 Şaflarını dağdııp bi'd-def ât
Kıalb-i a' dâya erişdirdi çü at
- 392 Etdi pes anda ġazâ-yı bî-ĥad
Oldu seyl-âb-ı kıtâle çün sed
- 393 ' Āķibet başa çıkılmaz dediler
Tîr-i bārân edip ol mel' unlar

- 394 İrgürüp yetmiş iki zaḥm-ı şedīd⁷³ 407 Hilye vü şekl ü şemā'illerini
Cism-i pākine o dem ceyš-i Yezīd Cümle evşāf-ı celā'illerini
- 395 Erdi pes cām-ı şehādetle każā 408 Ya' ni şerḥ olduđı üzre birbir
Oldu sultān-ı gürūh-ı şühedā Etdi çün 'abd-i ḥaķire taķır
- 396 Mıhr ü meh eyledi çeşmin pür-ḥūn 409 Şevķ ile ḥilyeleri nazmına pes
Ḳan ile ṭoldu bu ṭas-ı gerdūn Dil-i sevdā-zedeye düşdü heves
- 397 Ḳaclet ile nazār edince añā 410 Bī-ḥisāb eylemişim anda ḳuşūr
Yere geçmege diler idi semā Zeyl-i 'afv ile ola ki mestūr
- 398 Ağladı cümle feleklerde melek⁷⁴ 411 Gerçi cürm ile ḳuşūrum çokdur
Yerde ādem daḫi deryāda semek Anların luṭfına gāyet yokdur
- 399 İñledi mātemi ile gerdūn 412 Umaram baķmayalar noķşāna
Bir gün idi ki ḳıyāmetden o gün Beni de atmayalar yabana
- 400 Çıķdı evc-i felege āh-ı şerer 413 Ol sa' idān-ı şecā' at-güster
Etmedi seng-i dil a' dāya eşer Ya' ni nev-bāve-i naḫl-i Ḳaydar
- 401 Ḳılmadı āl-i Resūle şefķat 414 Baķmayıp cürm ü ḳuşūruma hemān
Verdi zūlmine o kāfir gāyet Eyleyip luṭf u 'ināyet iḥsān
- 402 Etdiđi mel' aneti o merdūd 415 Midḫatinde dil uzatmađa benim
Eylemez anı ne kāfir ne cahūd Ya' ni cürmüm ile varmaz dehenim
- 403 Añā itbā' -ı ḥabīşine tamām 416 Ki zebān olsa da her mūy-ı beden
Niçe la' net ola tā rūz-ı ḳıyām Etse evşāflarını biñ dilden
- Ḳātime-i ḫilye-i ḫazret-i İmām-ı 417 'Acz ede maḫmedetinde her an
Ḳasaneyn Olalar şerm ile çün beste-dehān
- 404 Eyle ey ḫāme-i ḫūnīn erķām 418 Ḳanda evşāf-ı celā'il-āşār
Semt-i 'özre yine sen 'aṭf-ı licām Ḳanda bu nazm-ı perīşān güftār
- 405 Yoğ iken ya' ni liyāķatden eşer⁷⁵ 419 Ğarāz-ı cümle Şalāḫī bī-kes
Almış iken dilimi gerd-i keder⁷⁶ İntisāb-ı der-i devletleri pes
- 406 Bir gice 'ālem-i ma' nāda 'ayān
Etmış anları 'azīzim seyrān

420 Biñ yüz elli üçe vardıkda tamâm 421 Bu eşerden dağı buydu mağlûb
Oldu bu nazm edüben ĥatm-i kelâm Bir du‘â eyleye erbâb-ı ħulûb

Sonnotlar

- ¹ Mehmed Hâkânî, eserlerinden en çok Hilye’siyle ün kazanmıştır. Hilyesi M. 1598-9 tarihlerinde Çağalazâde Sinan Paşa’ya sunulmuştur. Eser aruzun “fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün” vezniye yazılmış, 712 beyitten oluşmaktadır. Hâkânî, bu eserinde Hz. Peygamberin özelliklerini detaylı olarak anlatmıştır. Şair, M. 1606 yılında vefat etmiştir (Mehmed Hâkânî, 1991:11; Bursalı Mehmed Tâhir, 2000: 2/163).
- ² Cevrî, 17. yy.ın şairlerindedir. İsmi İbrahim’dir. İstanbul’da yetişen maarif ehliendir. En önemli eseri Divan’ıdır. Ayrıca Hâkânî’nin Hilye’sinden esinlenerek 1630 tarihinde Hilye-i Çihâr-yâr-ı Güzin’i yazmıştır. Bu eser 145 beyitten oluşan bir mesnevidir (Nâci, 2000: 255; Şentürk vd., İstanbul: 373).
- ³ Neşâtî, 17. yy. şairlerindedir. Hilye-i Enbiyâ isimli eseri 187 beyitten oluşan bir mesnevidir. Aruzun “fe’ilâtün fe’ilâtün fe’ilün” kalıbıyla yazılan bu eserde sırasıyla Âdem, İdris, Nuh, İbrahim, İsmail, İshak, Lût, Yusuf, Eyyüb, Musa, Davud, Süleyman, Yahya ve İsa peygamberlerin dış görünüşleri anlatılmıştır (Şentürk vd., İstanbul:372).
- ⁴ Burada verilen sayılar, beyitlerin mesnevideki yerini göstermektedir.
- ⁵ Cemâlî, 17. yy.ın sonu ile 18. yy.ın başlarında yaşamıştır. 1750 yılında İstanbul’da vefat eylemiştir. Cemâlî, Halvetiyye tarikatının Uşşakiye yoluna bağlı bir şairdir. Mürrettep Divanı bulunmaktadır (Vassâf, İstanbul: 403-414; Cemâlî, İstanbul: 1).
- ⁶ İttitÂmi daöi enbiyÂniñ] Mebde’ eder o úamu eşyÂniñ İC.
- ⁷ deriñe yüz] dergehiñe İB.
- ⁸ der] dÂr İB.
- ⁹ Eyledi ðin-i mübini taâöiö] Ki odur eyleyen İslÂmi taâöiö S,D,M,İA,İB.
- ¹⁰ müstevfio] yaèni müfio İC, müstefio İB.
- ¹¹ 63-94] -İB.
- ¹² envÂr] nÿr İA.
- ¹³ ekmeli] aèlÂsı İC.
- ¹⁴ muúaddemdir] Âb-ı aúdemdir İC.
- ¹⁵ Var idi ol şeh-i öÂt-ı ekber] Nÿr-ı maóó idi o şeh ser-tÂ-ser İC.
- ¹⁶ öayÂl] miâÂl S, M, İA, İB.
- ¹⁷ 115, 161, 162, 163, 193, 215, 238, 277, 304, 306, 345] -İC.

- ¹⁸ b'Àèiâe-i fery'Âdım] pes sebab-i fery'Âdım İC.
- ¹⁹ Ol dürr-i gir'Ân-úadr ü bah'À] env'Àè-ı leù'Àfetle şeh'À İC.
- ²⁰ èaceb] øaèif İC.
- ²¹ Böylece bir eâer-i p'Àke sebab] Bir eâerle ola anlara óarif İC.
- ²² naúd-i güher] dürr ü güher İC.
- ²³ Hz. Ali (Allah'ın keremi onun üzerine olsun, Allah ondan razı olsun) buyurdu ki: Hasan (Allah ondan razı olsun) göğsünden başına kadar Allah Resulü sallallahü aleyhi ve selleme, Hüseyin (Allah ondan razı olsun) ise göğüsten altına kadar Peygamber sallallahü aleyhi ve selleme benzer.
- ²⁴ Yaèni óaøret-i èaliyyü'l-aèl'À] V'Àúuf-ı r'Àz-ı rümÿz-ı ù'Àh'À İC.
- ²⁵ 156, 160, 237, 303, 346, 406,407, 408 yalnız İC. de vardır.
- ²⁶ eşbeh] beñzer İC.
- ²⁷ Faðr-ı è'Àleme şebih idi hemen] Óiyle-i óaørete beñzerdi hemen İC.
- ²⁸ p'Àye] farúa İA.
- ²⁹ K'oldular maøhar-ı env'Àè-ı ne'eam] Ol iki verd-i ter-i naòl-i óarem İC.
- ³⁰ Hz. Hasan (Allah'ın keremi onun üzerine olsun, Allah ondan razı olsun) beyaz tenli idi.
- ³¹ Hz. Hasan'ın alnı genişti.
- ³² Hz. Hasan güzel yüzlü idi.
- ³³ Hz. Hasan'ın (Allah'ın keremi onun üzerine olsun, Allah ondan razı olsun) gözleri siyahtı.
- ³⁴ Hz. Hasan (Allah'ın keremi onun üzerine olsun, Allah ondan razı olsun) uzun ve ince kaşlı idi.
- ³⁵ Ó'Àriciye] müşriklere İC.
- ³⁶ Hz. Hasan açık, hilal kaşlı idi.
- ³⁷ èul'À daòme-i r'Àz] muèall'À mümt'Àz İC.
- ³⁸ daòì] oldu İC.
- ³⁹ Uzun kirpikli idi.
- ⁴⁰ Hz. Hasan'ın (Allah'ın keremi onun üzerine olsun, Allah ondan razı olsun) kulakları küçüktü.
- ⁴¹ dürc-i dür ü cevher idi] iki dürr-i óikmet idi İC.
- ⁴² Maórem-i r'Àz-ı cin'Ân-perver idi] Ya iki revzene-i raómet idi İC.
- ⁴³ Ağırhğı fazla değildi,hafifti.
- ⁴⁴ Hz. Hasan'ın (Allah'ın keremi onun üzerine olsun, Allah ondan razı olsun) boyu normaldi.
- ⁴⁵ Óâtime-i óiyle-i Óaøret-i Óasan] V'Àúúa-i şeh'Àdet-i İm'Âm-ı Óasan raèiyya'llâhü teèâlâ anhümâ İC.
- ⁴⁶ ede ki] t'À úıla İC.

- 47 úudret] óikmet S, D, İC.
- 48 eşedd-i] pes nice İC.
- 49 Yaèni f'el-emâelü âümme'l-emâel] Daði ve'l-emâelü k'el-emâel S,M,D,İA,İB.
- 50 Hz. Hüseyin (Allah'ın keremi onun üzerine olsun, Allah ondan razı olsun) parlak simalıydı.
- 51 behişt] firdevs İC.
- 52 Lehçesi farú ola mı] Levni farú olmaz idi İC.
- 53 Hz. Hüseyin geniş alınlı idi.
- 54 Lehçesi] äyreti İC.
- 55 Gözünün akında kırmızılık vardı.
- 56 Yaèni kim siyeh idi] Siyeh idi dediler İC.
- 57 maóabbet] saèÀdet İC.
- 58 Müje-i tir] tir-i müjgÀn İC.
- 59 Hz. Hüseyin (Allah'ın keremi onun üzerine olsun, Allah ondan razı olsun) yuvarlak başlı idi.
- 60 ra's-i şerif] õÀt-ı şerif İA.
- 61 Hz. Hüseyin geniş göğüslü idi.
- 62 rÀz-ı nihÀn òÀne-i cÀn] feyø-i ÒudÀ idi hemÀn İC.
- 63 Hz. Hüseyin (Allah'ın keremi onun üzerine olsun) geniş omuzlu idi.
- 64 Elleri uzundu.
- 65 Hz. Hüseyin'in (Allah'ın keremi onun üzerine olsun) parmakları, ince, narin ve zarifti.
- 66 beyÀn] èinÀn S, M, D, İA, İB.
- 67 Orta boyluydu.
- 68 Yaèni bir berg-i gül-i òoş-ter idi] Nuúú-ı óÀl ile bunu söyler idi İC.
- 69 Kur'an-ı Kerim. Enbiya 23: Allah yaptıklarından sorumlu olmaz.
- 70 Tîà-i àayreti úuşandı] Úuşanıp şemşir-i èadli İC.
- 71 eyledi] pes úıldı İC.
- 72 ÒÀriciler] ol melèynlar İC.
- 73 zaòm] èarb İA.
- 74 cümle] yaèni S, M, D, İA, İB.
- 75 yaèni liyÀúatden eâer] bende liyÀúat eâeri İC.
- 76 Almış iken dilimi gerd-i keder] Erdi himmetle muóáuúáuú òaberi İC.

Kaynakça

- AKKUŞ, M. (1992). “Edebiyatımızda Regâibiyye ve Salâhî'nin Matlau'l-Fecri”, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- AKKUŞ, M. (1998). Abdullah Salâhaddîn-i Uşşâkî (Salâhî)'nin Hayatı ve Eserleri: MEB Yayınları.
- Bursalı Mehmed Tâhir (2000). Osmanlı Müellifleri, Haz. Cemal Kurnaz, Mustafa Tatçı, Ankara: Bizim Büro Basımevi.
- Cemâli (2000): Cemâli Divanı. Haz. Nihal Nomer Karaman. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Fatîm Davud: Hâtimetü'l-Eş'âr. Haz. Ömer Çiftçi: <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/1219117/h/metin.pdf>
- GÜNGÖR, Z. (2000). Türk Edebiyatında Türkçe Manzum Hilye-i Nebevîler ve Nesîmî Mehmed'in Gülistân-ı Şemâli, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Ankara.
- GÜNGÖR, Z. (2003). “Türk Edebiyatında Hilye-i Nebevî Türünün Doğuşu, Gelişimi ve Sebepleri”, Tasavvuf, S.10, Ankara.
- Mehmed Hâkânî (1991). Hilye-i Saadet, Haz. İskender Pala. Ankara: TDV. Yayınları.
- Mehmed Süreyya (1996). Sicill-i Osmânî, C. 1, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- MERMER, A. ve KOÇ KESKİN, N. (2005). Eski Türk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Muallim Nâci (2000). Osmanlı Şairleri, Haz. Cemal Kurnaz, Ankara: Akçağ Yayınları.
- ŞENTÜRK, A. A. ve KARTAL, A. (2004). Eski Türk Edebiyatı Tarihi. İstanbul: Dergah Yayınları.
- UZUN, M. (1998): “Hilye” TDVİA, C.18, İstanbul: TDV. Yayınları.
- UZUNÇARŞILLI, İ. H. (1988). Osmanlı Tarihi, C.IV, 2. Kısım, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- UZUNÇARŞILLI, İ. H. (1999). Karesi Meşâhiri. Haz. Mehmet Sarı, Ahmet Karaman. Balıkesir: Zağnos Kültür ve Eğitim Vakfı Yayınları.
- VASSAF, O. H. (2006). Sefine-i Evliyâ, C.4. Haz. Mehmet Akkuş-Ali Yılmaz. İstanbul: Kitabevi Yayınları.